కాటుక మరకలు

మాఘమాసం వచ్చింది. పచ్చని తోరణాలు, పెళ్లి పందిళ్ళు, రోజుల్నే మార్చేసి ఆనందంగా వుంటుంది. చెవులకు ఎప్పుడూ మంగళవాద్యాలే వినబడుతాయి. కళ్ళకు ఎప్పుడూ శుభకార్యాలే కనబడుతాయి. పెళ్ళి మాటలే తరచూ వింటూ వుంటాం. క్రొత్త పెళ్ళి కూతుళ్ళు, క్రొత్త పెళ్ళి కుమార్లు. ఆ రోజుల్లో పెళ్ళివారు కాని ఇంటివారుండరు. ప్రతి ఒక్కరికి, వాళ్ళకో, వాళ్ళింట్లోనో, వారి బంధువులకో, స్నేహితులకో - ఎవరికో ఒకరికి ఎక్కడో అక్కడ పెళ్ళిళ్ళు జరుగుతూనే వుంటాయి. ఏదో మిషమీద ప్రతివారూ పెళ్ళి ప్రయాణాలు అవుతూనే వుంటారు. శుభలేఖలు పునిస్త్రీల ముఖాల్లా పిలుస్తూంటాయి.

అందరూ ఆనందంగా గడిపే ఘడియలు , కన్యాదానంతో ఆ కన్యలాలకు భవిష్యత్తును తల్లిదండ్రులు ధారపోసే రోజులు, అమూల్యమైనవి, విలువైనవి, అపురూపము అయినవి. ఒక కన్యను, ఒకరి సుఖంకోసం, ఒకరి జీవితం కోసం ఒకరి ఆనందంకోసం, ఒకరి ఉపయోగం కోసం, సర్వాధికారాలతోనూ, దానం చేసే శుభక్షణాలు - ఆశకు ఆధారం. భగవంతునికి ఆలయం, లాగే ఒకరి కొకరు అవసరం.

వత్సరాలు గడిచిపోతున్నాయి. శుభముహూర్తాల రోజులు వస్తున్నాయి. ఎప్పటిలాగే వివాహాలు జరుగుతున్నాయి. యువతులకు యువకులకు పెళ్ళిళ్ళు జరుగుతూ ఆనందం అనుభవించమంటుంది. ఎప్పటికప్పుడే క్రొత్తగా, సరిక్రొత్తగా ఆహ్వానిస్తుంది. కాలధర్మం ఇది. ఆ అదృష్టాన్ని వరించినవాళ్ళు, జగన్మోహిని నిజహస్తంతో పోసిన అమృతాన్ని తాగినవాళ్ళు. - అమృతం నోటివరకూ వచ్చి దేవదానవుల దొమ్ములాటలో క్రిందబడి - నేల కింకి పోయి ఎండిపోయిన దురదృష్టవంతులకు యిటువంటి శుభక్షణాలు లభించినా అదృష్టం నిలబడనీయదు. వారు పాపాత్ములు.

తన యిరవై అయిదేళ్ళ జీవితంలోనూ - వేణు ఇద్దరి పూర్తి జీవితాలను చూసేడు. అనుభవించేడు. అదృష్టాన్ని వరించినా దురదృష్టవంతుడైనాడు. ఇద్దరు భార్యలు. అయినా, ఇంట్లో ఎన్నడూ పోరు లేదు. వారు ఒకరితో ఒకరు జగడమాడుకోరు. ఒకరిపై ఒకరు చాడీలు చెప్పుకోరు. ఎంతో అన్యోన్యంగాను, నిశ్చలంగాను, శాంతంగాను వుంటారు. ఆ మౌనమే వేణుని మనిషిలోకంలోంచి వేరు చేసింది. రోజూ భార్యలిద్దరూ ఎదురుగుండా కనబడతారు. కాని - రెండు నక్షత్రాల్లాగ - రెండు బహుమతుల్లాగ - రెండు చిత్రాల లాగ - రెండు ప్రబంధాలలాగ, రెండు అంకాలలాగ - అమాయకంగా, ఏమిటేమిటో చెబుతూ ఏదో చూస్తూ, అడుగుతూ, గోడకు వ్రేళ్ళాడుతూ వుంటారు. తను యింట్లో వుంటే కుడిప్రక్క ఒక జీవితం, ఎడమ ప్రక్క మరొక జీవితం. ఆ మధ్యలో తనొక జీవశ్చవం.

నిశ్చలంగా లేని వయస్సు, నిర్ణయంలేని మనస్సు, ఆ చిత్రాలకును వెనక గోడకును మధ్యనున్న చీకటే తన హృదయంలో మిగిలి వుంది

ఆ ఇద్దరూ తన కపురూపమయినవాళ్లే. ఆ చూపులే చిత్రవధ చేస్తూ వుంటాయి. ఆ వెనక పవిత్ర వ్యథ పెడుతూ వుంటుంది. అలా చూస్తూ భరించలేడు ; చూడకుండా వుండనూ లేడు. హృదయం రెండు ముక్కలయింది. ఒకటి ఒకామెది, రెండవది రెండవ ఆమెది. ఒకదానితో ఊపిరిపోసి రెండవదానితో ఊపిరి వదుల్తాడు. వారిని ఇంక మరిచిపోవడం శక్యం కాదు.

ఆ యింటి పరిసరాలు చూస్తేనే చాలు వారిద్దరూ జ్ఞాపకానికి వస్తారు. చక్కగా పెంచిన చామంతి మొక్క, కెంపుల మెరిసే ఎర్రని చీర, తన మంచంమీద ఆ రెండు పేర్లూ వున్న తలగడ, ఆమె ఒకసారి నర్తనంలో జారిపడిపోయిన పువ్వులకూజా, మోచేతులవరకూ ఉండే జాకెట్లు, చూసినపుడు మొదటి భార్య జ్ఞాపకానికి వస్తుంది.

ఆమె వ్రాసిన చాకలి పద్దుల పుస్తకం - టేబిలు మీద అద్దం, ఆ వెనక గోడమీద కాటుక మరకలు చూస్తే రెండవ భార్య జ్ఞాపకానికి వస్తుంది. ఆమె ఆ లేత చేతులతో గోడమీద వ్రాసింది కాటుక కాదు- తన నుదుట మీద ఒంటరి బ్రతుకు. తనకు భవిష్యత్తులో నిష్ప్రయోజనమయిన జీవితం. ఆమె కళ్ళలో కాటుకవంటి నల్లటి అంధకారం వ్రాసి పోయింది. ఆమె పరిపాటుగా పాడిన పాటలు అప్పుడప్పుడు కూనిరాగాలలో తనకే దొర్లుతూ వుంటాయి.

గాలికి తలుపులు మూసుకుపోతే తలంపుకి వస్తారు. వాళ్ళు తెచ్చుకున్న గ్లాసులలో మంచినీరు త్రాగితే తాను నీరయిపోతాడు. వాళ్లు ఉపయోగించే ప్రతి వస్తువూ ప్రతినిముషం వాళ్ళను మరిచిపోనివ్వకుండా ప్రత్యక్షం చేస్తూంటాయి..

ఒక్కొక్క రాత్రి యిద్దరూ చెరొక ప్రక్కా వున్నట్టు కలలో అనుకుంటాడు. త్రుళ్ళిపడి లేస్తాడు. బిక్క చచ్చిపోయి ఎదురుగుండా పటాలవైపు చూసి బోరున ఏడ్చి, నిద్రరాక, ఓరిమిలేక, ఎక్కడికో పోయి ఎలాగో కాలాన్ని చంపుకుని తిరిగి వస్తాడు.

కావలసినంత డబ్బు తెస్తాడు కాని - కావలసిన సుఖం, కోరుకున్న జీవితం లేదు.

భార్య చనిపోగానే, తిరిగి పిల్లనిచ్చి పెళ్ళి చేస్తామని ఆడపిల్లలు గలవాళ్ళు వచ్చేరు. కొందరిలో వ్యత్యాసం అట్టేలేకపోయినా మరో పెళ్ళి చేసుకునే వయస్సు వున్నా అప్పట్లో మళ్ళీ చేసుకోవాలని వుండదు. అయినా పైవాళ్ళు, బంధువులు, స్నేహితులు, తల్లి దండ్రులూ ఊరుకోరు. వద్దంటున్నా వంచి చేస్తారు. ఇటువంటి పరిస్థితుల్లో తిరిగి పెళ్ళి చేసుకో వచ్చునా, కూడదా ? అన్నది ఎకాకు ప్రశ్న. ఎటూ తేల్చలేని విషయం. మొదటి పెళ్ళానికి పిల్లలున్నట్లయితే వారిని చూడ్డం కోసం చేసుకోక తప్పదు. ఆ తర్వాత ఏ హెచ్చు తగ్గు వచ్చినా సవితి ప్రేమ చూపుతుందని భార్యనుగాని, పిల్లలనుగాని ఏమీ అనలేడు- జట్టీలు, మనస్పర్థలు, నరకం - మళ్ళీ పెళ్ళి చేసుకోవాలని లేకపోయినా చేసుకోకుండా వుండలేడు. పిల్లలు లేనివాడయితే చేసుకోవచ్చును కాని దానికీ కొంత మితి వుంటుంది.

మారు పెళ్ళి వాడయితే తక్కువకట్నానికి వస్తాడని, ఒక దగ్గర స్థిరపడి వుంటాడని, అత్తవారితో అట్టే స్పర్థలు పెట్టుకోడనిన్నీ యిలాటివెన్నో సౌకర్యాలు వుంటాయన్న నమ్మకంతో ఎన్నో పెళ్లకయినా,

పిల్లలున్నా, లేకపోయినా, సిద్ధపడి వస్తూంటారు ఆడపిల్లలు గలవాళ్లు.

రెండో భార్యపోయి కొన్ని నెలలయినా దాటకుండానే వేణు కూ్యడా కన్యాదానం చేస్తాము.. ఎంతోమంది వచ్చేరు. వేణు ఆ పరిస్థితుల్లో ఏ విధంగా వున్నాడో, ఎంత బాధపడుతున్నాడో పైవాళ్ళకు తెలియదు. ఇలా వచ్చిన వారిని కొందరిని తుళ్ళ కసిరి పొమ్మన్నాడు. మరికొందరికి తను తిరిగి పెళ్ళి చేసుకోనని చెప్పేశాడు. మరికొందరితో - 'మీకు సిగ్గులేదా ? మీ కూతుర్ని అడిగే చేస్తున్నారా ? ఈ మూడో పెళ్ళి సంబంధం కోసం ఎందుకలా ఎగబడుతారు ?' అని కూడా చికాకుతో అనేసేవాడు. కాని అప్తులూ, స్నేహితులూ వెనకనుండి ఊరుకోనడంలేదు. ఎన్నో విధాల చెబుతున్నారు.

''మళ్ళీ పెళ్ళి చేసుకుంటే తప్పులేదని, చిన్నతనంలోనే విధి బాగులేక యిలాగయితే ఏం చేస్తామని, జీవితాంతమూ ఒక్కడూ బ్రతకడం ఆ వ్యక్తికిగాని, ఎవరికీగాని మంచిదికాదని, పెద్దవాడయి, నలుగురు పిల్లలను కని, వంశం నిలిపే బాధ్యత అతనిపై వుందని యింకా అతని తోటివారికి పెళ్ళిళ్లు కాలేదని యీ విచారంలో అతనిలా వున్నా ఆ తర్వాత భార్య లేకుండా జీవించడం తరంకాదని'' యిలాటివెన్నో ముందు జరగబోయేవి చెప్పేరు.

ఇవన్నీ వినగా వేణు మనసులో మహాయుద్ధం ప్రారంభమయింది -

- అవును; తను - భార్య లేందే మిగతా జీవితం గడుపగలడా? తన దురదృష్టం అలా వుందిగాని తను గడిపిన జీవితమనగా ఎంత? తను చవిచూసిన ఆనందమనగా నెంత? తను అనుభవించిన సుఖమనగా నెంత? ఇద్దరు భార్యలంటే హృదయంమీదనుంచి నడిచిపోయేరుగాని, తన సంతోషానికీ, ఆనందానికి, జీవితానికి తృప్తి ఏదీ? తనేమీ ముసలివాడై పోలేదే చెప్పకపోతే పెళ్ళిఅయినవాడనికూడా ఎవ్వరూ అనుకోరే!

చనిపోయినవారితో చనిపోయే ధైర్యం మనకు లేదు. వారితో సంబంధంలేకుండా బ్రతుకుతూ వారికోసమని బాధపడటం ఎందుకు? కాబట్టి బ్రతికినంతకాలం వృధాగా జీవించి - ఎందుకూ పనికిరాని బ్రతుకు ఎందుకు బ్రతకాలి? ఏం ప్రయోజనం?

వారితోనే సుఖం అని అనుకుంటే- యీ జీవితం వారితోనే చాలించవలసింది. కాని స్వార్థం కోసం జీవించి యిప్పుడు పైకి వారితోనే నేనూ చనిపోయేననీ, జీవిస్తూ అసమర్థతను చెప్పుకోవడం మంచిదా? ఒకామె పోయేక రెండో ఆమెను పెళ్ళాడాడా, లేదా? ఎందుకు? కేవలం స్వార్థానికి- అలా పెళ్ళాడకుండా వుంటే బ్రతకగలిగి వుండేవాడేనా? పెళ్ళాడినసిదప పెళ్ళిచేసుకోవడం అవసరమనే తోచింది! ఒక్కరినే నమ్ముకుంటే మొదటిభార్యతోనే తనూ జీవితం చాలించవలసింది గాని ఎప్పుడయితే రెండవదానిని చేసుకున్నాడో అదిపోయేక మూడవదానిని చేసుకుంటేనేం?

ఒకరికోసం ఒకరు కాచుకుని వుండరు. అలాగయితే ఆ ఇద్దరూ ఎందుకు విడిచిపోతారు? యింక అతడి సుఖం అతడు చూసుకోనక చేసేదేమిటి? అందులో తప్పేముంది? అలాచేస్తే చనిపోయిన యిద్దరికీ జరిగే ద్రోహంగాని, అపరాధంగాని ఏముంది? తను పెళ్ళి తిరిగి చేసుకోననంతమాత్రంలో వాంఛ చంపుకోగలడా? పసిపాపకు పాలుకావాలి, చిన్నవాళ్ళకు చదువు, ఆటలూ కావాలి. వృద్ధులకు విరామము కావాలి. వయసునుబట్టి ఆయా అవసరాలు తీరడం

ముఖ్యం. అలాగే వయసులో వున్నవాళ్ళకు వివాహం కావాలి. స్త్రీకి పురుషుని అవసరం పురుషునికి స్త్రీ అవసరం కావాలి. వాటిని నిగ్రహించి వ్యతిరేకంగా వెళ్ళడమన్నది సాహసమ్యం కదూ. అలా వెళ్ళవలసిన అవసరం కూడా లేదు. ఆయా కోర్కెలు ఆయా వయస్సులలో కలగడం ప్రకృతిసిద్ధం. సహజం. అందులో మనిషితాలూకు తప్పేమీలేదు. వాంఛను సహజంగా నుంచుకోవడంలో వయస్సుకోక చాపల్యం చేత కక్కుర్తిపడితే అసహజం, అనర్థం, తర్వాత ఎన్నో బాధలు పడవలసి వస్తుంది

వయసుమీరిపోయి, శక్తికోల్పోయి అసమర్థుడై కాటికి కాళ్ళు చాచుకొని-కేవలం, ధనం కోసం, ఆస్తికోసం, పై వాళ్ళకోసం, స్వార్థం కోసం, గొప్పకోసం, వయసుగల అమ్మాయిలను పెండ్లాడి వారి జీవితాలను నాశనం చేస్తే అన్యాయం కాని- తనకేం? అయినదంతా మరిచిపోయి మళ్ళీ జీవితంలో మూడు పూవులూ ఆరు కాయలుగా ఆనందించి హాయిగా బ్రతకాలంటే మళ్ళీ పెళ్ళి చేసుకోవాలి. అంతకన్నా వేరే చేయగలిగిందిలేదు.

అని యిలా ఆలోచించుకుని తిరిగి వివాహం చేసుకోవడానికి వేణు సన్నద్ధుడయ్యాడు.

ఒక దృష్టిలో చూస్తే వేణు అదృష్టం బావుందనే అనవచ్చు. ఎప్పటికప్పుడు క్రొత్త ఆనందం అనుభవించే అవకాశం ఏదో విధంగా లభిస్తూంది. కాని, ఆడవారికి కూడా ఆ వాంఛ వుంటుంది. క్రొత్త క్రొత్తనే కోరుతుంది. వయసు ముదరకపోయినా రెండోపెళ్లి రెండో పెళ్లే! యింకేముంటుందో? అన్న ఆత్రుతలో గల ఆనందం వుండదు. కన్య అయిన అమ్మాయి కూడా క్రొత్తనే కోరుతుంది. అది సహజం. అయినా సిగ్గు, భయం, అస్వతంత్రం వీటన్నిటివల్లనూ ఆమె ఏమీ పైకి అనదు. అడ్డు చెప్పదు. ఆ తర్వాత అలవాటయి ఊరుకుంటుంది. అనుభవంలో 'ఆశ' అంటూ వుండనేవుంటుంది. ఇలాటి సందర్భాల్లో రెండో పెళ్ళి వాళ్ళు రెండోపెళ్ల ఆడవారినే పెళ్ళాడితే బావుంటుంది. హెచ్చు తగ్గులుండవు. ఈర్ష్య, ఆశ కొంతవరకూ తగ్గవచ్చును. కాని అదెవరికీ యిష్టముండదు. అంత తెగించడానికిగాని, అంత మంచిపని చేయడానికి గాని ఎవరూ సిద్ధపడరు. ఆడది, భర్తపోతే కోర్కెలను చంపుకొని వుండవలసిందే. మగవాడేం చేసినా తనలో మార్పు వుండదు కాబట్టి పైకి రాదు. కాని అదే ఆడది చేస్తే ఫలితం ఆమెలోనే ప్రత్యక్షంగా కనిపిస్తుంది.

ఆ మాఘమాసంలోనే ఒక శుభముహూర్తం నాడు వేణుకి మూడో పెళ్ళి యథావిధిగా జరిగింది. ఆమె తనతోనే వెంటనే వచ్చేసింది.

మూడోసారి క్రొత్తగా గదిలోకి వెళ్ళాడు - కాని ఆమెకు అంతా క్రొత్తే కదా ! సంకోచించుకొని అలాగే తలుపు దగ్గర నుచుంది. ఎవరామె ? మొదటి భార్యా ? రెండో భార్యా ?... కాదు. మూడో భార్య! - కాని ఆస్వభావం, ప్రవర్తన, సిగ్గు - అంతా ఏమీ మార్పు లేదు. మనుషులు వేరుగాని వారి ప్రవర్తనలోనూ, స్వభావంలోనూ మార్పులేదు! ఆ సిగ్గు! ఆ మార్దవం, ఆ అందం ఆ భయం, అంతా అందరూ ఒకటే - అది స్త్రీకి సహజగుణం. అది ఎక్కడయినా ఎప్పుడయినా ఒక్కలాగే వుంటుంది. ఆమెకా ఒంటరితనం క్రొత్త. అటువంటి సందర్భం, సమయం క్రొత్త ఆమె భావం క్రొత్తది. అనుభవం క్రొత్తది. అన్నీ క్రొత్తవి. కాని తనకో ! అనుభవించడం తెలుసు. అందులో క్రొత్త తనకు పాత, యిప్పుడు క్రొత్తగా అనుభవించేది ఏమీ లేదు!

మొదటి భార్య లిద్దరూ ఆమెలో కన్పించడం మొదలెట్టేరు. కాని తనకే వింతకలిగింది. యింకా మొదటి ఇద్దరినీ యీమెతోగాని, యీమెను వారితో గాని పోల్చడమెందుకు ? ఎందుకల అనిపిస్తుంది?

మూడవ భార్యతో సఖ్యం చేసుకున్నాడు. ఆమె ఎంత మంచిది అనుకున్నాడు. ఆమెతో ఎన్నడూ తను తన మొదటి భార్యల ఊసు ఎత్తలేదు. ఒకసారి ఆమె అడిగితే అంతా చెప్పేడు ఆమెకి చికాకు కలిగించే మాట లెన్నడూ అనలేదు. ఎప్పుడయినా జ్ఞాపకానికి వస్తే తనే తలుచుకు విచారిస్తాడు. కాని పూర్వంలా అంత భాధ అనిపించలేదు. ప్రత్యక్షంగా వున్న ఆనందం ముందర పరోక్షంలో జరిగింది మరిచిపోవడం కష్టం కాదేమో.

రోజులు వెళ్ళిపోతున్నాయి. ఉద్యోగం చేసి ఇంటి కొచ్చాక పలకరించేవాళ్ళు మనసిచ్చి మాట్లాడేవాళ్ళు తన సుఖం కోరేవాళ్ళు, తను బాధపడితే తామూ పడేవాళ్ళు వున్నారు కాబట్టి వేణు మనిషి లోకంలో తిరిగి పడ్డాడు. అతనిలో చైతన్యం వచ్చినది. చురుగ్గా వున్నాడు. అతనూ, అతని భార్యా ఎక్కడికి కలిసి వెళ్ళినా క్రొత్త దంపతుల్లాగే వున్నారు గాని, యీడూ జోడూ గానే వున్నారు గాని తేడా ఎవరికీ తోచలేదు. వారి స్వభావాల్లో కూడా బేధాలు లేవు. ఆమె ఎన్నడూ ఏ విషయంలోనూ కించిత్తూ శంక కలిగించలేదు. ఆమెకే విధమయినా లోపమూ కనిపించలేదు.

ఆమె కాపరానికి వచ్చిన రెండు మూడు నెలల్లోనే ఆమెలో మార్పు వచ్చింది. ఆమెలో ఏదో క్రొత్తదనం పొడసూపింది. ఆమె ఎంతో సిగ్గుపడిపోయింది. ఆమెకు పనిలో బద్ధకం, ఆయాసం, నిద్ర ఎక్కువయింది. చిరుతిళ్లు తినడం లావయింది. తను చాల ఆనందించేడు. అతనికి మూడురోజుల వంట బాధ తప్పిపోయింది.

ఏడో నెలను పుట్టింటివారు ఆమెను తీసుకు వెళ్ళారు. ఆ తర్వాత రోజులు, ఆమె, ఆమె ఆరోగ్యం, పుట్టబోయే బిడ్డ తలంపుల్లో అతనికి సుళువుగా గడిచి పోయాయి.

ఉత్తరం రాగానే ఆత్రుతతో బయలుదేరి వెళ్ళాడు. ఇంట్లో ఎక్కడా గట్టిగా మాటలు లేవు. భార్య పడుకొని వుంది. అత్తగారూ పెరట్లో ఎక్కడో వున్నట్లున్నారు. మెల్లగా వెళ్ళాడు. తనిని చూసి ఆమె బరువయిన కంటి రెప్పల్ని కొంచం మీదికెత్తుతూ చిన్న నవ్వు నవ్వి కొంచెం జరిగింది.

వేణు పక్కలో కూర్చున్నాడు. ఆమె బాధపడుతున్నట్టనిపించి తల నిమురుతూ అడగాలనుకొనేప్పటికి ఆ బాధను కనబడనివ్వకుండా అణుచుకుంటూ ''మీరలా తిరిగి వద్దురూ. ఇక్కడెందుకూ యిలాటప్పుడు' అని అంది - చేతికున్న గాజులు గలగలలాడేయి. ఆ శబ్దం విని వేణు పొంగిపోయేడు.

''ఏమీ! నేనుండకూడదూ, ... ఒంట్లో ఎలా వుంది ?'' అని అడిగాడు.

''అదేమిటో భయమేస్తోంది!' అని కంట నీరు పెట్టుకున్నది. రెండు చేతులతోనూ ముఖం కప్పుకొని వేణు వైపు చూడలేకపోయింది.

వేణు ఆమెను ఓదార్చేడు. ఇంతలో మంత్రసానిని వెంటబెట్టుకొని మామగారు రాగా బయటికి వచ్చేశాడు. పరధ్యానంగా వున్నాడు. తనకు తెలియని ఆవేదన, ఆత్రుత, భయం అతణ్ణి వశం చేసుకుంటున్నాయి. తన సర్వావయవాలూ ప్రతి క్షణం గదివైపు తిరుగుతున్నాయి.

వంటి పిల్లాడి ఏడుపుకోసం యివతల వేణు యింకా కొందరూ కాచుకు కూర్చున్నారు.

ఇంతలో గదిలో కోటిగొంతుకలు గొల్లుమన్నాయి. ఇల్లంతా గొల్లుమంది. పుట్టినపిల్ల ఏడవ లేదు- ఇవతల అందరూ గుండెలు బాదుకున్నారు. వేణు కొయ్యబారిపోయినట్టు వేణు భార్య మంచం మీద కొయ్య అయింది.

కష్టం అనుభవించిందికాని ఉపశాంతినిచ్చే బిడ్డను కంటితో కూడా చూడలేదు [illegible], ప్రశాంతంగా, మంచం మీద పడివుంది. ఆమె మాతృ హృదయం పసిపిల్లడివైపు ప్రాకలేదు [illegible] చేతులు పసిపాపను ఎత్తుకోలేదు. ఆమె రొమ్మునుండి అమృతం పొంగి బయటకు రాలేదు [illegible] కంటితో పిల్లను, మరోకంటితో వేణుని చూచి ఆనందించలేదు.

వేణు చెప్పలేని స్థితిలో వున్నాడు. భార్య దగ్గరికి పోయి గుండె చీల్చుకున్నాడు [illegible] తల బాదుకున్నాడు. అక్కడ ఓదార్చేవారెవరూ లేరు. ఆ దుఃఖం ఓదారిస్తే పోదు [illegible] ప్రాణజలం యింకి పోయేవరకూ ఏడవాలి!

ప్రేమించలేని తల్లి నుండి పిల్లను వేరుచేశారు - అంతే - ఆ పిల్ల సంగతి ఎవరికి [illegible] సాధించకపోతే - పిల్లకళ్లు [illegible] కావలసిన ప్రేమ లభించలేదు. బ్రతకడానికి కావలసిన [illegible] పెంచే తల్లి చేతులు లేవు. ఆశీర్వదించే చేతులు తల నిమురలేదు. ఆదరించే [illegible] మంచానికి ఎటు ప్రక్క చూసినా శూన్యం - శూన్యంలో జీవి బ్రతకలేదు. [illegible] వెదుక్కుంటూ, ఆమె దయకోసం ప్రాకులాడుతూ ఆమె ఒడిలోకే పోయింది. పిల్లను తల్లికి అంకితం చేశారు.

వేణుకి యిది క్రొత్తకాదు. పూర్వంలాగే మూడోసారి మూడు జీవితయ [illegible] చాలించేయి.

"అయ్యో! తానెందుకింక బ్రతకాలి? ముగ్గురి పూర్తి జీవితాల్ని తనకోసం బలిచేసాడు [illegible] వారందరి జీవితాలూ కలిపి మూడువందల ఏళ్లు బ్రతకాలి! యీ పాపానికి ప్రాయశ్చిత్తం [illegible] అనుభవించాలి. తన బ్రతుకు కాలింది! ఎవరికి ఉపకారం? భార్యతో సహా వారి వారి తల్లిదండ్రులకు, అందరికీ, ఎంతమందికి క్షోభ కలిగించాడు? ఎంతమంది తనను తలుచుకొని ఏడుస్తున్నారు? [illegible] ఘోష తనపైనుండి హోరు పెడుతూంది. అవును! వారి చావులకు తనే కారణమేమో" [illegible] పెళ్ళాడకపోతే వారందరూ హాయిగా పూర్తిగా బ్రతుకుదురేమో? తన జాతకం, తన [illegible] తనను పొందిన అందరూ అలా అవుతూ వుంటే ఆ తప్పు తనదికాక మరెవరిది" [illegible], ముగ్గురిని చల్లార్చిన తను హంతకుడు. తనకు శిక్షలేదు. కారణాలు లేవు కాబట్టి యీ లోకంలో శిక్ష తనపై లేదు. శిక్ష లేకపోతే పశ్చాత్తాపం లేదు. పశ్చాత్తాపం లేకపోతే పాపం పోదు. [illegible] బ్రతుకుతాడు - పుణ్యాత్ముల చావుల్ని చూస్తూ యీర్ష్యతో యిలాగే బ్రతుకుతాడు"

ఇలా ఆలోచిస్తూ కర్మ జరిపిస్తున్నాడు. ఆఖరికి ఆమెను కూడా అగ్నిపాలు చేశాడు [illegible] ప్రతి జీవితానికి పరమావధి ఏమిటి? బ్రతికున్నన్నాళ్ళూ సుఖం ఒకరికివ్వడం, [illegible] తృప్తిపడి జీవితం చాలించడం. అంతే, కదా. అలాగే యీమె కూడా వచ్చింది [illegible]

నిర్వహించింది. అంతలోనే సంతుష్టి పొంది వెళ్ళిపోయింది. ఏ కోరికా లేదన్నట్టు మిగలకుండా బుగ్గి అయిపోయింది.

అందరికీ కూడా ఎక్కడో అక్కడికి తృప్తి అన్నది వుంటుంది. అది పొందిన తర్వాత మరి వాంఛించరు. హాయిగా ఆనందంలో లీనం అయిపోతారు - కాని తనకు అది లేదు. తనకు తృప్తి లేదు. ఆశకు అంతం లేదు. తను ఆనందించి తృప్తిచెంది హాయిగా వుండలేదు. తనకు ఎన్నో ఆనందాలు, అందాలూ కావాలి. అందుచేతే తనకు ఏ అందమూ, ఏ ఆనందమూ, ఏ వస్తువూ, పూర్తి సుఖాన్ని యివ్వలేదు. తన బ్రతుక్కి సహజత్వం లేదు. ప్రయోజనం లేదు.

ఆమెతో పడి ఆ మంటల్లో సహా ఆహుతి అయితేనో ? అబ్బా ! భయం. చావుమీద కోపం, ప్రాణం మీద తీపి! - కాదు - తను చస్తే ఆ పాపానికి ప్రాయశ్చిత్తం ఎవడనుభవిస్తాడు? తనను దుఃఖంపడమనే పుట్టించేడు. లోకంలో దుఃఖం అంతా తనే అనుభవించాలి!

ఒక్కొక్క యిల్లు ఒక్కొక్కరికి అచ్చిరాదు. కొన్ని కొన్ని వస్తువులు కొందరికి అచ్చిరావు. ఒక్కొక్క ముహూర్తం ఒక్కొక్కరికి అచ్చిరాదు. అలాగే వేణుకి వివాహం అచ్చిరాదు. అతనికి భార్యలు అచ్చిరారు కాబోలు.

మొదటి యిద్దరు భార్యలూ హృదయంలో రెండు భాగాలూ ఆక్రమించుకుంటే యీమె హృదయమంతా ఆక్రమించుకుంది.

వేణు ఒక్కసారి పూర్తిగా మారిపోయేడు. అన్ని విషయాలూ మరిచిపోయి ఒంటరిగా బ్రతుకుదామనుకున్నాడు. మరి పెళ్ళి వూసు ఎత్త దలచుకో లేదు. అతనికి పెళ్ళి అంటేవాసంత భయం పుట్టింది. తను చేసే చేష్టలమీద చైతన్యం లేదు. ఏ నిమిషానికి ఎలా మారుతాడో తనే ఊహించలేడు. ఆ భార్యల్ని జ్ఞాపకం చేసే ప్రతి వస్తువూ అమ్మేసేడు. పటాలన్నీ పెట్టె అడుగుల్లో దాచేసేడు. తన గదిలో చిన్న చాప, కొద్దిగా అత్యవసరమయిన సామాన్లు ఉంచుకున్నాడు కాని శరీరంలో నరనరాల్లోనూ వున్న ఆ ముగ్గురినీ ఎక్కడ తీసి పారవేయగలడు? ఎంత ప్రయత్నించినా వాళ్ళు జ్ఞాపకానికి వస్తారు. తలచుకొని అంతులేని ఆవేదనను అనుభవించవలసిందే. మరో మనిషికి తనలో చోటు లేదు. తను యింక భరించలేడు. పెళ్ళి అన్నవూసు ఎత్తితే చాలు, అతనికి కోపం, ఈర్ష్య, దుఃఖం భయం, విహ్వాభావం - అన్నీ పుట్టుకొచ్చేయి.

ఇలా విరక్తితో అతను వుంటే -

ఇంట్లో వాళ్లు మళ్లీ పెళ్లి ప్రయత్నాలు చేస్తున్నారు.

పిల్లనిస్తామని వచ్చిన వాళ్లు వస్తున్నారు, వాళ్లని చూస్తూ వుంటే అతనికి జాలి కలుగుతూంది. వీళ్లకు జ్ఞానం లేదా ? తను నాలుగో పెళ్లి వాడని తెలిసి వుండీ కూడా ఎందుకు యిలా ఎగబడుతున్నారు? అనుకున్నాడు వేణు.

ఒకసారి భర్తపోయిన స్త్రీనే పెళ్లాడడానికి ఏ మొగాడూ ముందుకు రాడే ? అలాంటిది ఎందుకీ వ్యత్యాసం ? ఇలాటి దురవస్థ స్త్రీకి ఎందుకు కలిగింది ?

మళ్లీ పెళ్లి చేసుకొని మరొక స్త్రీ గొంతుక కోయలేడు !

దీనికి పరిష్కారం ఏమిటి?

ఎవరికీ తెలియకుండా పారిపోవడమా? సన్యాసుల్లో కలిసి పోవడమా? ఏదీ నిర్ణయించుకోలేక తన ప్రాణ స్నేహితుడు రమణమూర్తితో తన ఆవేదన చెప్పుకొని యీ పెళ్ళిళ్ళ తప్పించమని ప్రాధేయ పడ్డాడు వేణు.

''మనస్ఫూర్తిగా ఆ వుద్దేశ్యం వుందా?'' అని అడిగేడు.

''అవున''న్నాడు వేణు.

''ఆ తర్వాత బాధపడవు కదా?''

''నీ మీద ఒట్టు! ఏమయినా బాధపడను!'' అన్నాడు.

''అయితే నీకెందుకు నేనున్నాను!'' అని ధైర్యం చెప్పాడు రమణమూర్తి.

మరో వారం గడిచేసరికి ఎవరూ పెళ్లి మాటలకు రావడం మానేశారు. తన స్నేహితుడు ఏం పథకం వేశాడో అని ఆశ్చర్యం కలిగింది. అదే విషయం స్నేహితుణ్ణి అడిగేడు.

''సింపుల్ - ప్రచారం భాయీ! ప్రచారం! అదిచేయలేని పనిలేదు! - మనిషి పైకి కనబడినంత అమాయకుడివి కాదని - డబ్బు కోసం యిలా పెళ్లాడుతూ, కట్నాలు తీసుకుంటూ, గుట్టు చప్పుడు కాకుండా భార్యలని మారుస్తున్నావని - యింకా ఎందర్నయినా యిలా చేయగలిగే దుర్మార్గుడవని - ప్రచారం చేశానంతే -'' అన్నాడు!

అది విని మూర్ఛవచ్చినంత పని అయింది వేణుకి.

తన మీద అసత్య ప్రచారం వచ్చినా, అపనింద వచ్చినా, సరే మరో అనర్థం జరగకుండా తప్పినందుకు ఊపిరి పీల్చుకున్నాడు.

★ ★ ★

(ఆంధ్రప్రభ, సచిత్ర వారపత్రిక, 21.9.1955.)